

PERŽVALGA.

— Vilniaus lietuvių savitarpinės pašelpos draugija,—kaip paduoda lenkiški laikraščiai—nusiuntė Vilniaus vyskupui peticiją, kur prašo, kad į visas parapijas, kur daugiau yra lietuvių, įvestų lietuviškas dievmaldystas, kad religija būtų išguldoma lietuviškai mokyklose, gimnazijose, seminarijose, kad atsilaikytų per vasarą lietuviškos dievmaldystės „Ašturių vartų“ bažnyčioje ir Kalvarijoje, kad šv. Mikalojaus bažnyčia Vilniuje gautų parapijinės bažn. tiesas.

— „V. Žin.“ N 148 yra patilpęs „Žemaičių vyskupo aplinkraštis sulyg priėmimo stačiatikių į katalikus“. Menkai ką gali priimti... O stačiatikystė visgi „laisvesnė“ už katalikystę... —Vilniaus mokyklų valdybos užklausė visų mokinių tėvus, kokią kalbą jie laiko prigimtąją, už Procentas, atsišaukusių į lietuvišką kalbą, labai menkas.

— Birželio 11 (24) d. Kauno gubernatorius leido kanceliarijos tarnui Marcijonui Miliui atverti Šiauliuose rusų ir kitų kalbų knygų sankrovą, miestelėnui Leopoldui Brokeriui atverti Tauragėje pardavėklą rusų, lietuvių ir vokiečių kalbų, cenzūros leistų knygų; miestelėnui Maušai-Chaimui-Mirviui—leido Plungėje Telšių pav. atverti rusų ir svetimtaučių kalbų knygų sankrovą; dvarininkui Janui Przedzdeckiui—leido Rokiškyje, Zarasų pav. prie jo mažmožių sankrovos pardavinėti rusų ir svetimtaučių kalbų cenzūros leistas knygas; Kupiškio suvartotojų draugijos valdybai leido prie jų sankrovos pardavinėti rusiškas ir lietuviškas cenzūros leistas knygas, ir miestelėnui Augustui Žiguriui—Radvyliškyje, Šiaulių pavietae — fotografiją.

— „Lib. V.“ praneša, kad (Liepojuje) gugužės 29 (birž.

11) d., žvalgai vedė tulą suimta į policijos nuovada, bet jurininkų kuopa užpuolė ant jų ir norėjo suimtąjį paliuosuoti. Tačiau kareiviai jurininkų apgalejo ir tris net suėmė; kiti išbėgiojo.

— „Duna Ztg.“ praneša, kad Rygos lietuvių bažnyčioje, per girių užveizdėtojų prisaikeidiniimą, susirinkusieji pradėjo dainuoti revoliucijoniškas dainas. Toliaus įbrukę pastoriui į rankas raudonąją vėliavą ir dauždami jį lazdomis nukeliavo jie ant tulo revoliucijanieriaus kapo ir tenai liepė pastoriui sakyti pamokslą.

(„Vil. Žin.“).

— Pildomasis komitetas Social Demokratų Partijos Hamburge paaukavo \$2,500 pašelpai revoliucijos Maskolijoje. Didelės sumos buvo persiūsta Rusų revoliucijonieriams iš įvairių Vokietijos provincijų.

— E. Breškovskaja, kuri dabar gyvena Šveicarijose rašo taip į redaktorių laikraščio „Labor“.

„Druta rusiška kolonija Genevoj beveik išnyko; liko tik keletas iš senesniųjų. Visi jaunesnieji kaip moters, taip ir vyrai sugrįžo į Rusiją idant dalyvauti didėjęj kovoj už liuositybę mūsų šalies.

— Panedėlio valsčius (Ezerėnų pav.) išsiuntė ministerių komitetui „pranešamąjį laišką“ su viršaus per 900 parašų, kuriuo praneša, kokios yra reikalingos atmainos Panedėlio valsčiui ir visoj Lietuvoj.

— Žina apie tai, kad berželio 23 visas 67 ulanų pulko eskadronas, drauge su savo aficieriais ir pilnai apsiginklavę, išbėgo į Austriją, kad neišgabentų į Mandžuriją, — laikraščiai patvirtina. Kareiviai arklius ir ginklus atidavė Austrijos valdžiai, o patys išsiskirstė po Galiciją. 3 aficieriai iškeliavę į Ameriką.

— Senapilėje sustreikavo miestsargiai arba žemskiai (8 žmonės). Jie numetė nuo savęs šarvus ir pareikalavo padidi-

nimo algos. Juos visus areštavo.

— Čekai socialistai pradėjo išleidinėti pirmą Amerikoje savo dienraštį p. a. „Spravedlinost“. (Adr.: 683 Loomis str., Chicago, Ill.)

— „V. Žiniose“, N 149, patalpintas „Lietuvių kalbos ploto žemialapis“ parodo, kad tas „plotas lietuviškai kalbančios Lietuvos turi su viršum 80,000 ketvirtainių varstų. Sulyginami jį su kitomis Europos valstybėmis, atrasime, jog anskuone du kartu didesnis už Šveicariją, ir gerokai didesnis už Belgų ir Danų karalystes, jiedvi abidvi į vieną sudėjus.

„Didžioji to ploto dalis Rusijai priklauso, o mažoji (apie 1/10 dalį) Prusams“.

— Kavarske Ukmergės pav. Kauno gub. likos nužudytas urėdnikas Matulevskis. Ta užmušėjystė, pagal „Viln. Žin.“ ir „Głos“ą, turinti sąrįšį su atsitikusiu neseniai Kurkliuose pasikėsymu ant policijos komisoriaus ir žemiečių viršininko areštuojant politišką „prasikaltėjį“ Didžiulį.

— Gavome N1 naujo, savaitinio laikraščio „Laikas“, išeinančio Bellshill'ėje, Škotijoje. Nedidelis jis — mažo formato 8 puslapiai (2 paskutiniai—su apgarsinimais), bet gražiai išrodo.

Pirmamjam straipsnyje — „Mūsų tikslas“ — „Laiko“ išleidėjai, draugija „Varpas“, gaivindami viltį, kad su visais viengencišiais galės eiti išvien „draugiškai paturėdami vienas antrą“, — rašo: „Laikas“ žadurupintis už brolių gerovę ir jungti juos meilės ir solidariskumo ryšiu į vieną tautiškąjį kuną“. „Mums turi rūpėti jos (Lietuvos) gerovė ir paliuosavimas iš po šiadieninės maskolijų valdžios“.

„Laikas“ daugiau nieko nežada, „bet, — anot jo, — jau ir šis pažadėjimas mums rodo si gana didis ir neteip lengviai išpildomas“.

Toliaus p. Ben. Audra (redaktorius) trumpai ir agitatyviškai, primindamas kovą už Lietuvos laisvę, atsišaukia: „Kožnas pagal išgalėjimo eikime ir mės padėti!“

Tegul augštai plevėsuoja mūsų vėliava: neprigulminga, demokratiška Lietuva!“

Toliaus eina rubrikos: „Iš Tėvynės“, „Mūsų dirva Did. Britanijoje“ (čia patilpęs Darbininko „atviras laiškas“, žinios iš Liverpolio ir iš kitur) „Lietuvystė Amerikoje“, „Iš Prusų Lietuvos“ ir „Iš svetur“.

Sveikinam naują laikraštijos draugą ir, kaip pirmžengiu, linkime geros kloties!

Isz Lietuvos.

Vileika, Vilniaus pav.

Vileika mažas miestelis netoli Vilniaus. Yra čia didelė stotis, kur susibėga du geležinkeliai, ir keli pabirkai: odų dirbtuvė, dalgių, mezginių arba peltakių (haft) ir popieros.

Darbininkų daugiausiai yra lenkų kurių didžiuma—sulenkeję lietuvių, paskui yra lietuvių, žydų ir maskolijų.

Didžiuma lenkiškai kalbančių darbininkų traukia prie Lietuvių Socialdemokratų Partijos, priima jos programą, pripažįsta Lietuvos savistovystę, aiškįdani tai tuom, kad Lietuva yra atskiras kraštas iš daugelio atžvilgių, o ypatingai iš ekonomiškio ir kulturiškio jos padėjimo; prie tam neignoroja nė istoriškų palikimų. Ir delto P.P.S. (Lenkų Socialistų Partija), kuri savo programe Lietuvai nepripažįsta savistovumo ir tiesos atsiskirti nuo Lenkų, nedaug teranda čia savo šalininkų; o Š. D. K. Pi.L. (Socialdemokratija Lenkų Karalystės ir Lietuvos), kuri ne tik Lietuvą, bet ir Lenkiją traukia prie Maskolijos (rods, socialdemokratiškos) — visai, regis, neturi pritarėjų, kaip ir pačiam Vilniuj.

Kaip visur šimet, taip ir čia buvo streikai. Darbininkai ši- ta išlaimėjo.

Paskutiniu laiku čia įsivieš patavo „blaivystė“. Rašau tą žodį syetimzolyje, nes tai ne „kriščiioniškai“, ne kunigų skelbiama blaivystė, o tik greičiaus toks „streikas“, arba baikotas prieš valdžią, kuri traukia sau iš gerimų pelną.

Pirmiausiai pradėjo ne gerti — ne degtinės, ne alaus — dalgių pabrūko (Poselio) darbininkai ir mezginių pabrūko (Mozerio). Paskui prisidėjo darbininkai popierinės ir Varšavos Peterb. geležinkelio dirbtuves, o ant galo beveik ir visos miestelis.

Mat susipratusiųjų darbininkų (kurie, žinoma, ir pirma maž tesvaigydavo savo protą) agitacija apie „blaivystę“ greitai rado atbalsį. Gera idėja: patiems atliks daugiau pinigų (reikalui atėjus, ginklams nusipirkti...) bus supratlingesni, įgis daugiau drąsos ir bailieji arba nesusipratusieji ir stas į eilias tikrų kovotojų už laisvę, bus revoliucionieriais.

Agitacija prieš valdžią, šia me karštam sujudime, greitai padaro geras pasekmes. Agitatorių pasišventusių yra nevisai mažai. Bet vienu pasišventimu negali viską padaryt: reikia prie to ir .. pinigų; o darbininkai neperdaug jų turi.

Bet visgi gerai eina judėjimas... qu.

Janave, Kauno gub.

Įdegė 400 gyvenamu triobų 2,000 šeimynų be pastogės. Pragaištį apskaito apie milijoną rublių. Tarp padegečių vieši bausis skurdas. Skaudiant gaisrui minia įmetė į ugnį kasžin kokį žmogų, kurį nužiūrėjo buk jis uždegęs. Policija jį išgelbėjo. Kelios ypatos apdege.

Bobtų miestelis, netoli Nevezos, Kauno pavieta, beveik visas išdege. Pragaištis labai didelė.

Liet. Soc.-Dem. Partijos

Atsišaukimai.

Darbininkai visų šalių eikit išvien!
Kaimo darbininkai ir darbininkės!

Jūs, vargo žmonės, jūs ariami jaučiai, pasamdyti turtinųjų ir pakinkyti jungan nepabaigto darbo, sustokit vilkę sunkią savo našta ir pasirupinkit bent kartą, kaip geriau savo gyvenimą sutaisyt.

Jūs pastatot ponams gražius rumus, kasdien suruošiant jiems gardžius pietus; patys vienok gyvenat dažniausia drėgnuose laukuose ir mintat juoda duona. Jūs aptaisot dykaduonius, išpenit jiems arklius ir padirbinat karietas važinėtis; patys vaikščiojat amžinai pėksti ir apdriskę.

Jūsų samdytojai, nesėję, ne pjoję, vis-gi esti turtų pilni, gali sau mokslą įgyti, važinėti po svieta, gali linksmi praleisti jannas savo dienas ir apsisaugot nuo vargo, ligos ar senatvės susilaukę.

Bet jūs, kaimo darbininkai ir darbininkės, esat turtingųjų vergais dar ir šiandieną, be laisvės, iš-prievartos tamsus, nepatyrę, kas tai yra gyventi žmoniškai. Už darbą per visą amžį gaunat, pasenę nuo savo darbo davėjų tik terbą ir lazda ubagauti.

Draugai! Gana vargti be galo. Atejo laikas reikalaut, kad svieta penėtojai ir rėdytojai patys galėtų geriau gyventi. Męs, lietūviai social-demokratai, tie patys aptariami blogų ar tamsių žmonių „cičilikai“, patariame jiems pastatyt savo samdytojams šitokius reikalavimus.

Turi būt jums sutrumpinta darbo diena. Ateitėje darbininkai privalo pasirupinti, kad jiems per parą reiktų aštuonios valandos dirbti, aštuonios miegoti, aštuonios ilsėtis, arba pasiskaityt, pasilinksmit. Šiai dienai reikalaukit, kad dirbti reiktų kasdien tik dešimtį valandų, kaip jau pačios caro

valdžios norima įvesti dėl miestų darbininkų.

Turi būt jums tiek padidinti alga, kad jos užtektų jūsų kuno ir dvasios reikalams. Pirmam kartui samdytojai te užmeta bent po dvi griveni ant viekvieno rubliaus algos. Alga turi būti keliami visiems; bernams, mergoms, ordinarčikams ir padieniniams, labiausia tiems, kas lyg šiol gaudavo kuomažiausia.

Reikalaukit geresnio valgio, geresnių triobų gyventi, drabužių apsilikti, geresnio apsiėjimo.

Pasirupinkit, kad reikalavimai jūsų būtų išpildyti. Todėl, jeigu samdytojai nesutiks geruoju, parinkit karščiausia darbymetę ir atsisakykit, visi susitarę, nuo darbo. Padarykit streiką.

Steikuokit ramiai. Dvarų, arba šep kokios samdytojų savasties nekliudykit, nedeginkit ir neardykit. Nelieskit jų pačių, kol jie jūsų nelies ir nešauks prieš jus policijos ar karėvių. Nedovanokit vienok tiems, kurie norėtų pasislėpti nuo teisingų jūsų reikalavimų už valdžios nugaros ir užleistų jus caro bernais. Nedovanokit ir saviems išdavikams arba tiems, kurie neprisidės prie jūsų streiko. Darbą meskit kiek galima visur vienu laiku.

Tai tiek pareikalaukit šiai dienai.

Bet darbininkams vien tokių atmiečių neužtenka. Jiems reikia, kad dirbė visą amžį, jie nevargtų senatvės ar ligos sulaukę. Visumenė, visas kraštas privalo duoti pasenusiems ar susirgusiems darbininkams pinigų pragyventi.

Reikalinga, kad darbininkai visados galėtų darbą sau rasti. Ištikus bedarbei, tegul visas kraštas pasirupins duoti jiems kur užsidirbti.

Darbininkams reikalingi gerie įstatymai ir geri teismai (sudai), kurie juos gintų nuo turtingųjų skriaudimo.

Jiems reikalingas mokslas, duodams dykai ir gerai. Jiems reikalinga, kad darbininkams leista būtų patiems rupintis savais reikalais, leista būtų atvirai rinktis, atvirai apie viską šnekėtis, turėti savo raštai, tverti visokias draugoves, liuosai kelti streikai. Darbininkams reikalinga, drauge su kitais krašto gyventojais, patiems rupintis reikalais savo valdžiaus, savo pavieta, savo viso krašto — Lietuvos. Jiems reikalinga, kad mūsų krašto valdžia nuo mūsų žmonių prigulėtų ir būtų mūsų tarnu, o ne ponų, kaip dabar.

Bet tuokart, draugai, reikia išgriaut dabartinę caro valdžią? Taip, reikia išgriaut! Caro bernai temoka rupintis savo geroje ir reikalais piniguočių. Ligšiol jie tik šaudė streikuojančius darbininkus, neduodavo jiems apsišviesti; supratėnius iš jų varydavo Sibirą ar Maskolijon. Jie sukraudavo ant darbo žmonių visus mokesčius, visas sunkenybes, o sau pasilikdavo visas lengvenybes ir buvo ligšiol ponais ir prispaudėjais Lietuvos. Tie caro bernai, žinoma, nenorės geruoju pasitraukti iš šiltos ir nutupėtos vietos.

Nenorės geruoju, priversim piktuoju, bet senybinė tvarka reikia manyt; be to vis tiek nebus galo mūsų vargams.

Vietoj caro valdžios pastatykim žmonių valdžią. Dėl mūsų krašto, Lietuvos, susaukim seimą Vilniuje iš atstovų, kuriuos męs patys išrinksim paduodami savo balsus slaptai, visi suaugę vyrai ir moterys, kas kokio turto, tikėjimo ar luomo nebutų. Vilniaus seimui męs duosim valią rupintis visais reikalais mūsų krašto. Tai bus nauja mūsų valdžia, mūsų pačių renkama ir mums paklusni. Ji tikrai neužmirš, kas dėl mūsų būtų naudinga. Gražus ir naudingas būtų darbas, tik nepakeliamai sunkus, — pasakysit. Jog caro valdžia

turi pulkus kareivių, šaudykles, kanuoles, o mes plikoms rankomis stosis kovon.

Nenusigąskim. Ir pas mus yra pulkai be skaičiaus, tik kol kas išblaškyti. Jie greitai vienok susikuops vienon vieton. Jau pasikėlė prieš valdžią pabriku darbininkai visoj rusų viešpatystėj. Jau valdžios nebeklauso žmonės Lenkijoje, ant Kaukazo, Finijoje, Latvijoje. Nerimsta iš keršto patys rusai. Kada jūs kilsit, prie jūsų prisidės išvarginti mokesčiais ir visokiais prispaudimais ukinkinkai Lietuvos ir bus tuokart šimtą kartų daugiau kareivių prieš carą, negu už carą.

Vietoj šaudyklių ir kanuolių mums pabus pasipriešinimas caro valdžiai.

Todėl atsisakykim jos klausyti. Nemokėkim mokesčių, kam reikia mokėti. Mobilizaciją atšaukus, neikim vaikan, kam reiktų eiti.

Rudenio pategul nestoja liosų traukti mūsų jaunūmenė, o jeigu kas stas, neleiskime jų. Neklausykim ir jokių reikalų neturėkim su policija ir žemskiais. Atsisakykim lankyt ištvirkusį valdžiaus sudą ir savo nesutikimus atiduokim išrūsti savo kaimynams. Neleiskim vaikų valdžios mokyklon. Priežadėkim ir prisiekim daugiau nebegerti, degtinės, iš kurios valdžia išrenka šimtus milijonų rublių ir paskui juos apverčia ant mūsų galvų. Jeigu už pasipriešinimą valdžia norėtų suimti prakilnesnius mūsų vyrus, neišluokime jų ir neapsileiskim caro bernams. Paliepkim činauninkams išsinešint iš mūsų krašto, o piktiems ir nepaklusniems varykim kakton kulka. Šunims tebuna šunies smertis.

Kada neduosim valdžiai nė žmonių, nė pinigų sutirps jos galybė, kaip pavasario sniegas, o mes iš prislėgtų pavaldinių tapsim valdytojais savo krašto ir savo reikalų.

Draugai! Jau atėjo laikas

pasirokuot su prispaudėjais! Priminkim jiems dabar kražiečių kraują ir viską, ką mes nuo jų iškentėjom, kaip lietuviai. Suskaitykim visus mokesčius, kuriuos valdžia tiesiai ir kreivai plėšė iš nuskurėlių desėtkus metų. Padėkavokim policijai už jos vagystas, pasityčiojimus ir plėšimus; žemskiams už jų sauvalę ir suktybes; visai caro valdžiai — už kraują šimtų tukstančių varguolių, paklotų tolimos Mandžurijos laukuose, sušaudytų čia po miestus ir kaimus, supudytų kalėjimo urvuose. Nedovanokim jai tukstančių milijonų, išpustytų šimet su japonais. Už mūsų pinigus ir kraują mūsų brolių tegul caro valdžia užmoka mums savo galva.

Gana kentėjom ir vargom. Jau metas sukilti ir drėbti nuo savo sprando mūsų budelius.

Stokim kovon, vyrai, už liuosesnę ir laimingesnę darbininkų buitį, už savirankią savo reikaluose, žmonių valdomą Lietuvą, už sėimą Vilniaus mieste. Teprasmenga caro valdžiai! Tegyvuoja socializmas! Tegyvuoja gerovė darbininkų po kaimus ir miestus.

Central. Komitetas Lietuvių Social-Demokratų Partijos.

(Atsiūsta iš „Darb. Balso“ Red.)

Glasgow, Škotijoje.

Berzelio 4 d. čia pribuvo kun. Čuberkis iš Musėnų. Jis čia atsilanko kas mėnesis vieną kartą ant dievmaldystės, ir kas sykis gerą žmones įgazdina su pragaro kančionis ir vis liepdamas gaspadoriams nelaikyt tokių vyrų, kur skaito „bedieviškus“ raštus, o jeigu bus toki pat gaspadoriai, tai liepia neit pas juos gyventi ir tt.

Berzelio 4 d. atlaikęs dievmaldystą, pasakė pamokslą, iš evangelijos, pradėdamas apie artimo meilę ir baigdamas, kaip paprastai, ant bedievių. Visas pajudęs ir kumščias

kratydamas rėkė kiek tik jo kosurė leidžia: „kur išmokot paleistuviaut, kur išmokot neit į spaviedį, iš kur atsirado tas nesutikimas tarp žmonių, iš kur atsirado tie žodžiai priešingi tikėjimui“. Ir teip toliau, ir teip toliau minavo jis visokias nedorybes, ir ant galo pasakė, kas tam kaltas. Anot jo: „vyras, ar mergina mylinti Dievą ir artymą pabuna pas tokius, kurie skaito priešingas tikėjimui knygas“, ir išmoksta esą paleistuviaut, kad jau net bažnyčios jiems nereikia, nė jokių šventenybių.

Pabaigęs pamoslą, pataisė savo balselį ir gražiai paaiki no, kad reikia padaryt iš kokio ten muro bažnyčią ir įvest kokius 3 atpuskus, o tada bus puikus kunigėliui biznis, ne bedieviškas.

Ant galo pasisakė, kad ant dviejų mėnesių važiuojas į Lietuvą, taigi avelėms galės atželti vilnos.

Pamokslą girdėjęs.

Politiszkos žinios.

Politiszki sanvaitės nuotikiai.

Revoliucija Maskolijoje.

Sukilėliai jurininkai ant juodųjų jurių, kaip žinoma pasidavė Rumunijos valdžiai. Jų laivas „Potemkin“ tapo pargabentas į Sevastopolį (paskiaus telegramai prancšė, kod netiesa). Rumunijos valdžia priežadėjo sukilėliams neišduoti Maskolijos valdžiai. Ji, pagal įstatymus nė negal išluot politiškių pabėgėlių. Tai Maskolijos valdžia tvirtidama, kad jie nėra gryniais politiškais: jie užmušę kelis aficerius ir išsidalinę kelis šimtus tukstančių rublių buvusių ant laivo yra, girdi, paprastais plėšikais ir, kaip tokius, reikalauja išduoti. Bet turbut to Rumunija nepadarys.

Liepojuj seniaus buvo jurininkų maištas. Dabar valdžia 23 iš jų nusprendė sušaudyti.

Iš to kilo da didesnis maištas. paliepti šaudyti kareiviai atsukę emė šaudyt aficerius, kurių užmušė 12.—Porto komendantas turėjo nusprendimą su laikyti, klausdamas rodos iš Peterburgo. Atsiuntė vaiko ir kazokų jurininkams nuramėti. Įvyko kruvinas mušis: 30 kazokų užmušta.

Vaišavoje straikuojant šiaučiams, kareiviai su policija užmušė 20 darbininkų ir daug sužeidė.

Baltstogėje buvo demonstracija; kazokai su nagaikoms ją išvaikė.

Maskvoj likosi nuzudytas general-majoras grasas Šuvalov, policijos viršininkas. Šovė į jį 3 kartus iš revolverio, kada jis priiminėjo nuo žmonių skundus. Užmušėjas, suimtas, dar nežino kas toks. Socialistai-revoliucionieriai išleido paaiškinimą, dėlko jį užmušė.

Suvalovas buvo tikras caro draugas ir bjaurus žmonių edikas.

Dėlei sątaikos tarybos į Vašingtoną atvažiuosias Vitte, vietoje Muravjovo, kurs atsisakė.

Stoesselis, Porto Arturo „apginėjas“ likosi areštuotas Carskoje Seloje, iš priežasties atidengimo daugybės jo darbėlių laike apgulimo P. Arturo. „Garbės kardas“, parengtas Prancuzijoje kaip kurių generolo garbintojų, nebus jam įduotas.

Bezobrazovas pirmas pradėtojas (užmanytojas) karės, dingo kaip žemės prarytas. Visi žmonių edikai mato baisią keršto šmėklą, užtai kavojasi. Tik caras, Bulyginas ir Trepovas (ir senoji carienė) nenusileidžia, nors ir gauna nuo revolucijonierių pagrasinančius laiškus. Ateis jiems galas.

Vokietija su Prancuzija jau susitaikė ir tuotarpu nebus tarp jų karės už Maroko (Afrikoje). Vokiečių „caras“ Vilius truputį nuleido žemyn savo usus, ir pripažino Prancuzijai privilegiską stovį iš to at-

vilgio, kad Prancuzijos Tanager susisieks su Maroko, kuris vienok bus nepriklausomas, liuosas visų šalių pirkliais.

Svedija turbūt sutiks, kad Norvegija nuo jos atsiskirtų. Tik dabar kišasi vokiečių Vilnius, kurs eina po Švedijos puse ir dabar atsilankė pas Švedijos karalių, — tai da nežinia kaip pakryps dalykai. Mat Vilniui baisu, kad Norvegijoje nevyktu respublika, nes tada ir Vokietijoje galėtų greičiau iškilę revoliucija.

Vilius suteikė Oskarui vardą didžio admiralo vokiečių laivyno.

Vengrija teipgi nori visišku atskirt nuo Austrijos, prie kurios iki šiol prigulėjo tiek, kiek Norvegija prie Švedijos. Ciesorius Pranc. Juozas protestuoja.

KARĖ.

Maskolijos su Japonija.

Iš Tokio valdiškai praneša, jog maskolių centras, kuris laikė užėmęs Darliną ant Sachalino salos, buvo atakavotas 11 liepos ir smarkiai gynėsi. Atakas buvo atnaujintas ant rytojaus. Japonai išmušė maskolius iš pozicijų ir ginė link Mauka. Toji pergale suteikė japonams pietinę dalį salos. Japonai paėmė į nelaisvę 80 žmonių, tarp jų kapitoną Maksimką, 4 kanuoles, 1 greitai šaudančią mašiną ir sankrovą amunicijos. Japonų užmuštų ir sužeistų buvę apie 70, maskolių 160.

Maskolių buriai žieminėje Korejoje tapo povaliai nustumti į žiemius ir dabar užima tik du punktu į pietus nuo upės Tiumen.

Paskutinės žinios praneša apie ekspediciją maskolių į pietus nuo Vladivostoko. Mena, jog ta kariūmenė žada apsidrūtyti į žiemius nuo Tiumeniaus ir gintis nuo Japonų.

Lytus prasidėjęs Mandžuri-

foje sustabdė visas kariškas operacijas.

Admirolas Jamada, išsiųstas su laivais į žiemius dėl šnipinėjimo, praneša, jog maskolių skraiduolis Izmurud sudaužytas į šukes ir nėra jokios vilties jį išplūkditi. Tas laivas buvo atskirtas nuo kitų Čošimo mūšyje ir leidosi bėgti į Vladivostoką, o japonai ginė pridurmu. Paskui jis pasuko į Vladimir Bay, ir užplaukė ant uolų. Tad kapitonas liepė suardyti laivą.

Ministerių pirmsėdis Katsuva, pagal mikado paliepimą, dovanojo Bonguinui, prancuzų ukėnui, kuris buvo apsūdytas ant 10 metų sunkių darbų už pranešimą žinių maskoliams.

Iš Amerikos.

Valdžia ir kapitalas.

Ryšis tarp valdžios ir kapitalistų matyt iš sekančio surašo buvusių kabineto sąnarių Washingtone, kurie dabar užima svarbią vietą ant Wall street:

Morton, laivyno viršininkas, perdėtinis kompanijos Equitable.

Lamont, karės sekretorius, perdėtinis geležinkelių, Fairchild, kasos viršininkas, perdėtinis trusto. Carlisle iš kasos skyriaus, perdėtinis keletos trustų.

Root, karės sekretorius, trustų apgynėjas. Gage, kasos skyriaus, banko prezidentas. Vanderly, kasos urėdninkas, bankierius.

Tokiu budu trustams tarnauja ir tarnavo visi kabineto sąnariai norint ir sako, jog šio krašto valdžia yra žmonių ir dėl žmonių.

Sudija urėdninkas.

Philadelphijoje prisaikintieji rado kaltais buvusį perdėtinį vandens skyriaus pridirbusio dokumentus, ir G. Little, tiesdavystės sąnarij, už iškreipimą

balsavimų. Hill'ui grėsia bausmė iki 10 metų kalėjimo.

Tapo atstatyta nuo vietų 50 urėdninkų, samdytų prie košimo vandens darbo. Išrado, jog jie visai nebuvo reikalingi, tik ką ėmė algas. Majoras Weaver lankėsi New Yorke, klausis rodos apgynėjo E. Root apie naujus areštus.

Ž a d a b a u s t
d i r e k t o r i u s .

Sąnariai Luzernės taksų mokytojų susivienijimo atsilankė Pottsvillej ištirti kokiais keliais Schuilkillo susivienijimas sugavo savo mokyklų direktorius ėmusius kyšius nuo mokytojų. Tą pat žada padaryti ir Luzernėj, kur toks pat paprotis įsiviešpatavęs nuo senų laikų. Shenadoryj atsidarius rudeninei teismo sesijai dar žada akėti daugybę urėdninkų už kyšius.

V i e n s i š d a u g y b e s
k v a i l ų g i n č ų .

Tulas Stanislovas Wilgoche (tur but lenkas — Vilgoč), Candene, N. J., susiginėjo, kad išgers 4 kvortas degtinės. Išgerė tik tris ir krito nesvaimėje; daktarai niekaip negalėjo atgaivyt ir tuojaus vargšas pasimirė dėl savo kvailystės.

G u b e r n a t o r i ų
s u a r e š t a v o .

Buzzard's Bay, Mass. Massachusetts'o valstybos gubernatorių Douglas suareštavo už greitą važiavimą automobiliu. Jis turėsiąs teisintis prieš policijos teismą, kaip kiekvienas prasikaltėlis.

Gubernatorius Douglas, pagal pripažinimą jo svainio Richmondo, net nebuves tuo kart automobiliuje, kad jį areštavo. Bet Richmondui atsakyta, kad nieko toki išikivinkliojimai negelbėsią, gubernatorius turis stot prieš teismą.

Tai nors tiek Amerikos tiesdarystė toliau nužengus už Maskolijos...

V a l d i n i n k a i p a t a i
s o s n a m u o s e .

Triobų statymo inspektorius

M. Dunn, Milwaukee, Wis. už ėmimą kyšio nuo Pabst'o sumoje \$1,500 likosi nuspręstas ant pusantrų metų į pataisos namus. Nuvaziavus jam tenai, tuojaus jį išmaudė, nukirpo trumpai plaukus ir uždarė atskiriam kambarįj.

Da turbūt papuls ėionai 25 ypatos, kurioms Grand jury užmeta 67 apskundimus už šelmystes ir lupimus dalykuose statymo namų. Vis tai ne „prastos" ypatos. Beto, da ant 5 yra skundai.

Į pataisos namą teipgi nubugdino du ex-konstablius: Joseph Trost ir William Hanhey, iš Wauwatosa, ant 6 mėnesių už valdininkiškas šelmystas.

Kas gali pritarti revoliucijai Lietuvoje?

Nuo pradžios revoliucijinio judėjimo Maskolijoje, emigrantai visų tautų, skurstančių po „šiaures meškino" letena, karštai subruzdą, kaip Europoje teip Amerikoje, ir neilgai galvodami, šoko dėti aukas parėmimui to judėjimo.

Neatsilikę ir mūsų broliai, amerikiečiai: jie teip-pat suskato aukauti ir šaukti viens tikėnors su centine pagelba savo tėvynei. „Negalėdami patis kovoti už tėvynės laisvės, prisidekime nors su pinigiskoms aukoms. Tai visai menkas dalykas, nes mūsų broliai aukauja savo kraują, savo gyvastį!" — šaukia jie ragidami viens kitą, kad visi, „be skirtumo partijų", aukautų, kad visi dalyvautų tame „šventame darbe", nes visiems jis yra naudingas, reikalingas...

Teip rašo visi korespondentai mūsų laikraščių, ypač „Vienybės"; tokią nuomonę turi, regimai, ir didelė dauguma mūsų visuomenės.

Ir iš tiesos, tas darbas, darbas išliuosavimo tėvynės, turi but malonus visiems, kurie šaip

ar taip myli tėvynę. Šitas pasakymas, rodos, turi but aksi-jomo — dalyku nereikalaujančių darodymų, aiškia teisybe.

Bet mes turime pažiūrėti ne vien į tas aplinkybes: kas turi arba *privalo* prisidėti prie to švento darbo. Mes turime pažiūrėti į tą dalyką plačiau ir niekam neužmesdami pareigų, — kurias kiekviens geros valios žmogus ir pats supranta, — turi paklausti savęs: kas *gali* pritarti tam revoliucijos darbui? Kas „gali“, tai reiškia: *keno reikalai*. — ypačiški, luominiai ir partijiniai, — *ne-prieštarauja tam darbui*.

Jau išaugšto, pirm išrišimo to klausimo, galime atsakyti, kad mes, lietuviai visi, — be skirtumo luomų, partijų ir tikėjimų — visi *galime* šelpti laisvės darbą, nes mums visiems jis naudingas, taigi ir reikalingas.

Peržvelgsim nors trumpai tą klausimą, idant suprastume reikalingumą mums laisvės.

* * *

Labiausia yra prislėgta darbininkų kliasa, proletarijatas. Tai yra vargieniai, neturinti jokio nuosavaus turto, parduoti vien savo spėką ponui-žemvaldžiui, meisteriui, pabrinkantui. Jie neturi ką skriausti, minta šėip-teip iš savo darbo; juos visi skriaudžia. Proletarijatas — tai paskutinė stotiskriaudės, kuri, didžturčių-piniguočių ir augštosios valdžios paleista, lyg pašėlus važiuoja per visus draugijos sluogsnius nekliudydama vien pačių viršutinių, — kaskarts darydamosi sunkesne, biauressne, ir ant galo, atsimušus į proletarijatą, prislėgia jį, nebeturėdama kur toliau keliaut. . . . Kaip labiausiai prispaustas ir paniekintas, proletarijatas labiausiai atjaučia ir reikalingumą kovot prieš tą sauvalingąją skriaudą. Jis bando dar melsti valdžios užtarymo, bet ta liepia kareiviams ir kazokams šaudyti ir kapoti kaip maištininkus ir

ir per prievarta varyti į darbą, o negaunantiems darbo liepia iš bado pražut. Ilgus metus toki dalykai atsikartojo po visus Maskolijos kraštus, iki ant galo šimet (9) 22 sausio nutruko paskutinės gijos vargšų pasitikėjimo ant caro, kada šisai juos, maldaujančius jo malonės, liepė šaudyti ir kapoti. Užsiklojo Peterburgo gatvės beginklių darbininkų, jų moterų ir vaikų liavonais ir nuo to sykio prasidėjo tikras revoliucijinis, kaskart augantis, šios dienos judėjimas visoje Maskolijoje. Proletarijatas tame judėjime užima pirmą vietą; jis nieko neturi, ką galėtų prarasti bekariaudams už laisvę savo ir savo skriaudėjų; delto jis eina į tą karę narsiai, be baimės. Jam vadovauja socialdemokratija, arba darbininkų-socijalistų partija. Išnaikinimas Maskolijoje monarkijos, įvedimas demokratiškos respublikos — tai pirmutiniai ir artimiausi tos partijos reikalai, o tos partijos reikalai, tai reikalai darbininkų luomos, ir atpenč.

Priešpaskutinė skriaudės stotis tai kaimiečių-ukininkų ir amatnykų luoma. Ukininkai ir amatninkai teip-pat vai-toja po caro jungu, teip-pat vargsta tamsybėje apleisti, paniekinti, kaip ir darbininkai, nors jie iš dalies, abelnai imant, yra šių paskutiniųjų skriaudėjų, nes perka už meką ką jų spėkas ir spaudžia juos darbe. Ukininkai niekad neišsimoka caro valdžiai, kuri vis didesnius ant jų užkrauja mokesčius, iš kurių jiems patiems nėra jokios naudos.

Tą pat galima pasakyti ir apie amatninkus, arba apie miesčionis abelnai.

Taigi nusikratymas to biau-raus slogučio — caro valdžios — šiandien yra, kaip miesčionims, teip ir kaimiečiams, karščiausiu reikalu. Taigi jų reikalų atstovai — demokratai (Lietuvių demokratų partija),

kaip ir visi tautiečiai, kurie daugiausiai remiasi ant ukininkų ir amatninkų luomos — privalo kuokarščiausiai sukrusti prie pagelbos kovojantiems už abelną visos liaudies, — darbininkų, ukininkų ir amatninkų, — labą, už laisvę. Sakau: „privalo“, nes *gali*, nes jų reikalai juos (demokratų, tautiečių) prie to spiria.

Toliaus yra klerikalų partija, prie kurios priskaitoma kunigai ir jų šalininkai. Jau čia daugelis mūsų kraštutinių „progresistų“ neišvengtinais sušuks: „Apie klerikalus tai jau, tamista, nė nešnekėk! Jie neprisidės prie nuvertimo despotizmo, nes jiems ir teip gerai!“ Tiesa, bet ne visai. Jiems pasirodė gerai, kada caras „davė“ tikėjimo liuosybę; jų vyresnybė (vyskupai) dėkavojo carui ir liepė jiems ir visiems savo ištikimiems melstis už jo sveikatą. Bet tą kiekviena prakilnė ypata gerai supranta, kad ką caras „duos“, tą ir atims, jo „malonė“ netvirta, kaip ir jo sostas. Meilintis prie caro, paremti jo sostą — didžiausia paikystė ir apsispan-ginimas prieš istoriją, kuri sakyte sako, kad prispaudėjų sostai neamžini, kad jie, greičiau ar vėliau, turi griuti. — Dabar, kurie dėkavojo carui už „suteikimą“ tikėjimo liuosybės, pamatė patį kaip vėl ta „liuosybė“ yra siaurinami, ir ar dar nesusipras, kad be revoliucijos jokia liuosybė neįsigyvs tvirtai?!

Bet tikėjimo liuosybė tai tik viens iš daugelio reikalų, kurių negali užmiršti ir klerikalai.

Klerikalai, kiek galima patirti iš jų spaudos, rupinasi, — panašiai kaip demokratai, — ir apie medegiškus reikalus kaimiečių, amatninkų ir, išdalies, darbininkų (proletarijų). Taigi jie gali pritarti revoliucijai ir, šiaip ar teip, prisidėti prie to judėjimo, nešančio visokią laisvę ir progą plėtotis luomoms, kurių reikalus jie

gina. Kitaip jie pasirodytų priešininkais tų pačių luomų ir veidmainiais, kurie skelbia apie reikalingumą laisvėms tautoms ir abelnai pavergtiems žmonėms ir sykiu grasina. Baudžia, kad ramiai jie tunotų po „meškino letena“.

O kad tokių veidmainių liaudies „vadovų“ paskutiniu laiku atsirado, kaip tarp „tautietišku“ kunigų, teip tarp pačių „tautiečių“: kad jau patį Lietuvos demokratai su savo atsišaukimu, — „Lietuviai, neapsileiskime!“ — pasirodė esą monarkistai, nes nori palikti carą kaip vyriausią galvą tarp kitų „demokratiškų“ galvų, besirupinančių apie liaudies gerovę, — jeigu tokių inteligentų turime, tai ar mes darbininkai proletarijai seksime paskui juos ir apleisim savo tėvynę, ar paliksim ją skendėt vargų ir skriaudimų kanyknėj? Galime džiaugtis, mieli broliai, kad mums išpuolė ta dalis, kad tik mes ištikrųjų galime varyti tą šventą darbą — laisvės darbą. Mūsų — dauguma. Keli ištizėliai inteligentai nesugadys to laisvės darbo — revoliucijos.

Todėl gi aukaukime, broliai, ir sesers, aukaukime kiek galint daugiau, nes nuo to daug prigul pasekmingumas to darbo. Padėkim tuomi iškovoti mūsų broliams laisvą, be carų, Lietuvą! Istorija įspaus gėdos plėtmą į kaktas tiems, kurie priešinasi revoliucijai!

J. B.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Union City, Conn. Skaitant laikraščius, keletą kartų užtėmyjau paraginimus prisistūti surinktas dėl revoliucijos aukas naujai išrinktam Centrališkam Revoliucijos Šelpėjų Komitetui. Taigi man užėjo ant minčių, kad ir mūsų lietuviai turi surinkę nemenkai aukų, ir pasidėją laikosi. Mat pirma neturėjo kam siūsti,

nes nebuvo išrinktas Centrališkas Komitetas, o dabar ir išrinko, o vis dar nesiuočia. Mat mūsų „tautičiai“ tik smarkus rinkti ir pasigirti, o nusiūsti tai nesiskubina. Jie pripratę, kad vis per laikraščius po kelis mėnesius jieškotų!... Dar vėl ant apgarsinimų teatro buvo pažymėta, kad: „dalis eis ant rusų revoliucionierių“, bet kur jie? Jūs norite, kad kitą kartą žmonės noriai aukantų! Bet kodėl nepildot ką kalbat? Gal nežinot adreso kur siūsti, tai ve: Dr. J. Šliupas, 328 Federal str., Philadelphia, Pa. *Aukavės.*

Chicago, Ill. Vakare 3 d. liepos ant užprašymo J. Bitino ir B. Liubino susirinko į jų gyvenimą keletas vaikinių ant draugiško pasiviešėjimo. Visi susirinkusieji pasirodė labai gražios nuomonės, nes tarp jų ne pasirodė nė girtuokliavimas, nė teip kokios tuščios kalbos, bet visas vakaro laikas buvo apverstas ant apkalbėjimo dabartinio padėjimo darbininkiškos luomos Maskolijoje. Iš „Vienybės Lietuvninkų“ buvo perskaityta „Kalba Kalejevo“, kuris nugalabino caro dėdę, Sergijų, teipgi ir keletas kitokių naudingų straipsnelių. Buvo užmanyta surinkti keletą centų ant paudos visuomenės, kas ir pasisekė: iš susirinkusių nė vienas neatsisakė, bet aukavo. Iš viso surinkta \$5,10; tuos pinigus paskyrėme ant revoliucijos reikalų ir pasiuntėme į redakciją „Vienybės Lietuvninkų“. *J. L.*

Brockton, Mass. Liudna yra girdėti, mieli broliai ir seserys, kad dar tarp mūsų pačių yra daug persekiotojų mūsų gerų norų ir darbų! Ir kaip dar mes mažai susipratę, kaip lengva mus suvadziot!

Broktoniečiai lietuviai jausdami tą bausių despotizmo jungą ir suprasdami reikalingumą pašelpos kovojantiems už lais-

vę, pradėjo rinkti aukas ir aukauti, kiek kas išgalėdamas, revoliucijos reikalams. Suaukavo arti 200 dol. Paskui pradėjo svarstyti, ant ko tuos pinigus apversti, rodos kaip ir pamiršę batų, kad patys, aukavo ant revoliucijos. Prie tų svarstymų prisidėjo kun. J. Žilinskas ir viet. kun. Pėza. Tuodu kunigai nurodinėjo, kiek tik galėdami, kad nereikia šelpt kovojančius už laisvę, geriaus esą tuos pinigus apversti dėl apspauzdinimo kokių knygučių. Kun. Žil. dar pasigyrė, kad jau dviejose miestuose sulaukęs aukas nuo revoliucijos reikalų: Bostone ir Lawrence, Mass., ir nutarė paskirti išleidimui knygučių.

Mieli broliai, aš misliu, kad mums knygutės nėra teip reikalingos, kaip išsisukimas iš po despotizmo. Knygutėms išleidinėti yra T. M. D-stė, ir knygučių jau kiekviens galime turėti užtektinai, o laisvės mūsų broliai ir seserys gyvenanti tėvynėje dar visai neturi.

Taigi, broliai, kas myli laisvę ir nori pargrįžti į savo tėvynę ir laisvai ten pagyventi, tai aukaukit kiek išgalit reikalams kovos už laisvę! Ir neatidėliokime, nes reikia kalt geležį pakol karšta! Dėkim aukas ir siūskim jas Revoliucijos Šerpėjų kasieriui, šitokiu adresu: Dr. J. Šliupas 328 Federal str. Philadelphia, Pa.; o kasierius nusiūst ten, kur reikia. *B-nietis.*

Philadelphia, Pa. Pasi-didinus vietiniai lietuvių liuteronų parapijai, reikalingas jai ir rūmingesnis maldnamis. Taigi nuo dabar dievmaldystė bus atitinkama nedėldieniais 12-toj val., bažnyčioj ant 4. ir Carpenter str. Aš teipgi permainingai savo advesą. Dabar reikalą turėdami arba kokių knygu gaut norėdami rašykit žemiau paduotų adresu.—Knygas vokėškoms raidėmės prilai-

kau šitas: Biblija, „Apie tikrą Krikščionumą“, giedamų knygu, psalmų, mučijimo, nudavimų knygu, skarbinėlių Rojaus darzelis, katekizmai ir kalendariai. Rev. P. Drignaitis, 1521 S. Juniper str. Philadelphia, Pa.

Susivienijimo L. A. reikalai.

Apie kasieriaus kauciją.

Šiuomi pranešu guodotinioms „S. L. A.“ kuopoms ir sąnariams, jog naujai išrinktas Susiv. L. A. kasierius J. Skritulskas užsistatė reikalaujamą bondsą, pagal nutarimą XX-to seimo \$30.000.oo.

Dėl geresnio persitikrinimo apie vertę bondso tos komp. valst. Connecticut, buvom su kasierium Hadford, kapituloj valst. Conn. pas steito sekretorių ir valstijos insurance departamente, ir suradom, jog bondsas yra užtikrintas, nes šita komp. yra užregistravota Conn. valst. ir turi tiesą čia biznį daryti.

Taigi guod. kuopos teiksītės siūsti visus Susiv. L. A. pinigus pas naujai išrinktą kasierių J. Skritulską New Britain, Conn.

Su guodone Kasos glob. V. Ambrozevičia. Newark, N. J.

Edwardsville, Pa. I kuopa S. L. A., 16 liepos nutarė pinigus laikyti pas save, kol nebus oficiališkų žinių, jog naujas kasierius užsistatė kauciją, nėra senasis kasierius pinigų nepriima.

Kuopos nutarimą liudijam Komitetas:

J. Paukštys, prez.
Felix Wnukauckas, sekr.
Jos Rožanskas, kasier.

Atsišaukimas.

Mieli BroLIAI!

Gražus yra mūsų didžiosios organizacijos mieriai: „Suvienyti visus lituvius į vieną didelę organizaciją dėlei savitar-

pinės pašelpos ir teipgi dėlei nešimo nors mažos aukos mūsų vargstančiai tėvynei. Platinti tarp lietuvių meilę, vienybę, apšvietimą ir dorą; įsteigti skaitinyčias, išleisti moksliskas knygeles, suteikti pagelbą mūsų jauniems mokslaeiviams. Rengti prakalbas, visokiais būdais gaivinti tautystės diegą, darant tautos ir tautiečių atminimus“. Prakilnus mieriai plataus „Susivienijimo L. A.“. Todėl visų prigulinių lietuvių yra didžiausia pareiga juos ištikimai pildyti. Čion turim liuosybę ir daug atviro lauko, tik panorėkim, o darbo visiems lyg sočiai užteks. Dirbkim, kas ką galim. Kurie mokam rašyti, savo rašteliais visur stengkimės traukti lietuvius prie vienybės rišant juos prie S.L.A., kur paskui jie pasiliks gyvoms ir zaliuojančioms šakelėms mūsų tautiškojo medelio. Ant visų susirinkimų ir šep visokiose pašnekose nepamirškim užmint mūsų broliams apie S. L. A. prakilnius mierius, kurie yra visi atkreipti dėlei mūsų pačių ir tautos gerovės. Turim patėmyt, kad S. L. A. turi daugybę darbo, todėl reikalingos yra didesnes pajėgos; daugiau turėsim darbininkų, drąsiau stversimės už didesnį darbo, šiadien darom tą ką pajėgiam. Prigulėdami prie S.L.A. visi pataikom lygiai darbuotis ir nešt po mažytį pinigėlį dėlei tėvynės labo. Susivienijimo L.A. sąnariai kaip vieno tėvo vaikai: nuo 10 metų vaikelis iki 50 metų senelis — visi yra pradiniais budavotojais tautos gerovės. Visai yra nesunku mums, kiekvienam prikaltinti nors po vieną sąnarį, o kad tą padarysim, turesim dvigubai platesnį Susivienijimą, kuriamė rasis tautos labui ir aukų dvigubai, Gana užkabinėt ir bereikalingai niekintis viens kitą, turim po ranka ką naudingesnį veikti. Todėl veikim, stokim pue dar-

bo, pradėkim kalbinti savo tautiečius, kad rįstųsi į vieną stiprų ryšį — Susivienijimą. Tegul pajunta mūsų tėvynės neprieteliai, kad mes esame susirišę į vieną didelę tautišką vienybę ir stengiamės kiek galėdami nešt savo tėvynei pagelbą. Drąsiai, visi kaip vienas reikalaujam nuo prispauždėjų ir slogintojų, savo tėvynei visotinos liuosybės. Trokštame apšvietos ir dėl jos praplatinimo su noru ir pasišventimu aukaujam po centelį. Lai mūsų jaunumenė gauna drąsos, tegul jaučia, kad Amerikos lietuviai susirišę į Susivienijimą ir apie juos rupinasi ir atmena. Rašytojai ir platytojai lietuviams reikalingu knygelė, teipgi laukia nuo Tautiškojo Susivienijimo pritarimo, kad ta didžiausia organizacija lietuviškoje tautoje jiems padėtų.

Šiandien plėtojantės visoje Maskolijoje revoliucijai, kur ir mūsų tėvynė teipgi turi prisigatavoti prie teip svarbios valandos, — mūsų pareiga, susirišus į vienybę ir turint daugiau galybės ir pajėgos, pult su narsumu į pagelbą savo tėvynei—Lietuvai. Šiandien svarbi valanda, nesnauskim, broliai, bet dirbkim, riskimės į vienybę, rinkim aukas — tėvynė to nuo mūsų reikalauja. Nepritinka rankas sudėjus sėdėti, kada motina—Lietuva sunkiai vaitoja prispausta visokių hauriausio menciaus čionovnykų ir paties carpalaikio.

Teipogi turime atminti, jog XX seimas norėdamas kiek galint patarnaut savo tautiečiams, apsiėmė parengti čion Amerikoje „Tautišką Prieglaudos Namą“. Todėl pasidarbuokim visi išvien, kad XXI seimas turėtų užtektiną sumą dėlei parengimo minėto *Namo*. Visos guodotinos kuopos ir pavieniai sąnariai, sukruskim prie darbo. Daugiau pasidarbuosim, mažiau liksim skolingi tėvynei.

Pasitikiu, kad guodotini S. L. A. sąnariai, matydami tiek daug svarbių reikalų, pradės darbą dėl praplatinimo Susivienijimo, nuo kurio Lietuva laukia didžiausio užtartinimo.

Lietuvi, malonus broli!
Ar-gi tėvynei tarnaut nenori?
Kur tave mēciūtė užliuliavo
Ir dėl tavęs pati gamta tarnavo.
J. Tareila,
S. L. A. prez.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“.

Foxcroft, Me. 46 kuopa T.M.D. gavus knygutę „Kaimiečių kovos su ponais“, turėjom progą susirinkti pasidailinti knygutes ir užsimokėti metinę duoklę, sykiu ir pasikalbėti apie T.M.D. reikalus.

Labiausia kreipėm atidą link p. prezidento pranešimo apie išėmimą čarterio. Taigi mūsų kuopos sąnariai vienbalsiai nutarėm, jog nėra reikalingas T. M. D. čarteris, vien tik bereikalo išmestume ant jo pinigų — kaip p. prezid. sakė \$40,00. Mūsų draugystė nestovi ant tokių pamatų, kaip Susiv. L. A., arba S. L. Laisvamanių, kuriuodu laiko savo metinius seimus. T.M.D. kaipo labdaringoji draugystė, nelaiško seimų, tai ji nereikalauja nė čarterio. Bemėtydami pinigų ant nereikalingų čarterių daugiau nubaidysim sąnarių, negu pritrauksim.

Da mūsų kuopa pataria paaukauti tą \$40,00 kovojančiams už laisvę, revoliucijonieriam, vietoj ką ant čarterio bereikalo išmest sunkiai surinktus centus. Tuomi pasirodysim, kad mūsų labdaringoji draugystė atjaučia ir paremia kovojančius už tėvynės laisvę.

Toliaus, matydami pasidauginus izde pinigų, užmanom, kad guodotini T. M. D. viršininkai pasirupintų su tankesniu išleidinėjimu, knygelė, o

tada nereikės mums reikalauti nuo izdininko didelių kaucijų ir laikyti dykus pinigus, kurie juk renkami dėl vientaučių apšvietimo. Teipgi bus mums visiems lengviau prikalbinti naujus draugus, kaip matys, kad tankiai, gauna pamokinančias knygutes.

Ant galo reikalaujam nuo p. izdininko kaucijos užsistatymo ant vardo Centrališko Komiteto bent ant trijų sąnarių. Vardan kuopos — Sekret. *J. Klimavyčia.*

Waterbury, Conn. T. M.

D. 9 kuopa laikė metinį susirinkimą, kur tapo nutarta: 1. Buvo įnešta atitaisyti vardą T. M. D. kaipo gramatiška klaida: vietoj T.M.D. padėt M. T.D. (Tai bus ne sintaksiškai, taigi ir vėl negramatiškai. Red.) 2. Paaukauti \$500 revoliucijos reikalams iš T. M. D. izdo. 3. Čarteris turi būti išimtas ant visų Suvienytų Valstijų, ne teip kaip nurodė p. Paltanavyčia, kad Massechusetts čarteriai esą geriausi už visų Suvienytų Valstijų, o p. Naujokas nurodo, kad čarteris nėra reikalingas, tik vien kaucija, ir esą New Jersey galima gauti tokį pat čarterį tik už 13 dol. kaip Massechusetts už 40 dol.

Čarteris išimtas ant vienos valstijos negali būti geras ant visų Suvienytų Valstijų, tik ant tos vienos kurioj imtas, ir kadangi kasierius gyvena kitoj valstijoje, tai tas čarteris vienos valstijos negal apsaugot draugystės turto; o tik viena kaucija be čarterio tai galima sakyti mažos vertės, arba visiškai be vertės.

T.M.D. neims čarterio dėlei susirinkimų laikymo, kaip tai S. L. L., tik dėl apsaugojimo T.M.D. turto.

Kuopos rašt. *A. Žilinskas.*

Nauji sąnariai.

Pittsburg, Pa.
Jon. Abrozaitis 60

Jur. Samuilis 60
Jon. Marazas 60
Juozas Nevulis 60
Jon. Piseika 60
Ant. Rumša 60
Westville, Ill.
Kar. Girkontas 60
Step. Dilis 60
Bol. Mališauckas 60
St. Jakutis 60
Alb. Kisielius 60
Dayton, O.
Vin. Keidošius 60
Mossend, Skotija.

	sil.	pen.
Mat. Motuza	2	6
Pet. Žukauckas	2	6
Jon. Naujavyčia	2	6
Vit. Sokaževskis	2	6
Jon. Naujalis	2	6
Pran. Jasiulaitis	2	6
Jur. Kirvelaitis	2	6
Juoz. Vidrinskas	2	6
Pet. Venckunas	2	6
Vin. Balčionas	2	6
Tam. Pranckevyčia	2	6
Kaz. Stankevicia	2	6
Pran. Bacevyčia	2	6
Ant. Liutkevicia	2	6
Fel. Dubickas	2	6

T.M.D. Sekr. *A. Rumanaukas.*

Draugystėm.

Kliubai ir kuopos, skiriančios ar jau paskyrusios reprezentantus arba atstovus nuo savęs reikaluose įvedimo lietuvių rubrikos Sav. Val. statistikos blankose, teiksis neatkreipti savo atydą ant Paltanavyčiaus klaidingų nurodymų (žiūr. N27 „V. L.“) link čarterio reikalingumo. Čarteris su mūsų reikalu neturi nieko bendro. Reik tik tai, kad būtų atstovai ukėsais ir mokanti savo kalboj raštą, kaip jau pirmiau sakiau.

Teipgi malonu būtų, kad paagituotumėte ir kitas organizacijas. Laiką priėmimui reprezentantų, rodosi, nebus galima ilgiaus atidėt, kaip iki galui šių metų.

Prisidėjus prie šio reikalo S. L. A., Susivienijimo kuopos teiksis neužsiimt skyrimu

reprezentantų nuo savęs, o 36 kuopa (S. L. A.) malonės paluosuoti savo atstovą, kadangi centr. komit. reprezentuos abelnai visą organizaciją.

Atsiliepiam į Seimą S. L. R. K. A. su prašymu prisidėti su reprez., ir nors tą pasiūnčiau per kn. Kudirką, bet iš čia nė atsakymo negavau. Taigi savo žodžius sugrudau kaip į pražuties maišą. *Artojas.*

Milijonierius apie socializma.

Zemiaus parašytą prakalbą kalbėjo kapitalistas milijonierius Rufus W. Weeks, kuris yra galva ir vietininku „New York Life insurance Co.“, laike pietų parengtų per Newark, N. J. baigusius gimnazistus šiais metais. Tas parodo, kad jau išmintingesniejie ir protaujantiejie kapitalistai nežiuri su paniekinimu ir išjuokimu į socializma, — kaip tai darė prieš kelias dešimtis metų — bet patį tvirtina jo įvykdimumą, net teip artymo ateityj.

Tas didysis judėjimas, kurio pradžią mateme 19-tame šimt. metyje, o kurio įsikūnijimą gal išvysime 20-tame, tai yra darbininkiškosios luomos sukilimas.

Prieš apkalbėsiant tą judėjimą, turiu išaiškinti keletą tarinių. „Darbininkiškoji luoma“ reiškia tą dalį draugijos, kuri savo rankų spēkomis dirba už algą; todėl nėra prie jos priskaityti visi darbininkai, visai ne, — prie jos priklauso tik tai didžiausioji dalis darbininkų, kur vadinasi — proletarijatas dirbantis savo spēka; ta dalis darbininkų, kurių darbo saulygos priveda juos prie abelno savitarpinio sąjausmo, prie vienodo būdo protavimo, prie abelnai vienokio (piktinimosi) biaurėjimosi tomis sąlygomis, prie prijautimo abelnos stokos ir prie supratimo savo pajiegos, dirbant išvien, sujungtomis spēkomis.

Tarp kitų darbininkų nėra to abelno savitarpinio atjautimo. Pavyzdin, ukininkas skaito save už ypata nuo niekeno neprigulmingą ir jis dar neišsilavinęs teip, kad suprastų reikalą vienytis dėl abelno pakilimo arba pagerinimo buvio. Pardavyklų savirinkai vis tikisi įgyti geresnę vietą savo pardavykloms, ir la-gi mislina pats pastoti kokiu viršininku korporacijos; dėl tų tai prižas čių jie turi nuosaviai gyventi ir į bendrą ryšį su kitais sankrovininkais nesistiti. Profesijonališki darbininkai besididžiuodami savo mokslu, inteligentiškumu ir ypatiška galybe, irgi nesigriebia už idėjos savitarpinio rišimosi kaipo vyriausios išgyvenimo vilties.

Taigi darbininkškąją luomą arba teip vadinamą proletarijată, korporacijos kaimenėmis samdo dirbti prie vienokių arba kitokių mašinų, ir skaito juos už dalį tos mašinos. Tas atjautimas, kad jie yra skaitomi už tos mašinos dalį, suvienija juos, išmokina, kad pavieniui pasipriešinant nėra jiems vilties ką nors išlaimėti, tad jie susipranta, kad tik savitarpiniam susirišime gali pasipriešinti; ir teip iš guerilių arba išsisklaidžiusių šių ir ten kariautojų bandų, jie yra priversti tvirti tvirtą solidariską darbininkšką susivienymą. Išlėto, palengva, jie susipranta ir susitelkia į vieną armiją. Į armiją ne užpuoliku, bet į armiją — apsigynimo, pasipriešinimo; nes jie pajiegas sude da pasipriešinimui tam nepajudinamam, ne švengiamam kapitalistiškos sistemos spaudimui, sutveriant jiems lobius, — spaudinimui iš pusės samdančiosios juos luomos, besistengiančios išgauti nuo jų kuodaugiausiai darbo vaisių už kuomažiausią dalelę atlyginimo tais pačiais vaisiais.

Šitą spaudimą ir atsiliepiantį pasipriešinimą vadiname „sukilimu luomų“ („kliasų

kova“); ir tas luomų sukilimas yra tiktai ekonomiškas neuzginčijamas faktas, nepaisant, kad ir diduma mūs kunigų ir ponų susivieniję dievobaimingai keikia (išniekina) piktadėjystę agitatorių, kurie teisybe skelbia.

Su kokiu ginklu iki šiol darbininkiškoji luoma kovojo šioje karėje? Vien su tuo skurdingu, apgailėtinu ginklu: nustoju dirbti, kurį juokina ir neteislingai pavadina „straiku“. Jų pačių badavimas yra jų ginklu, žinoma su netikusiu pasistengimu priversti ir tokias silpnaprotes ypatas, kurios atsisako nuo bendro badavimo, nenor pildyti jų luomos padavadijimų.

Bet dabar pradeda milžinas proletarijatas prablavinti savo protą, jis jau supranta, kad turi kitą ginklą parankiui. Męs, geresnės luomos, jiems tą ginklą suteikėme, užvesdami visiems lygias balsavimo tiesas. Męs teipgi suteikėme jiems ir supratimą, kad jie gali juo naudotis, kada įsteigėme visuotiną, abelną mokinimą.

Šias dovanas (balsavimo tiesą ir mokslą), kartą suteikus, jau negalima atimti. Tas naujasis ginklas yra ballotas (balsas rinkimuose valdininkų), ir ką gi jis zenklis, kada darbininkiškoji luoma atsibus ir paims šį ginklą į savo rankas išpildymui savo valios? Ballotas zenklina visą valstybės pajiegą: sudus, policiją, kariumenę, ir kas atsitiks tada, kada darbininkiškoji luoma į savo rankas paims visas tas pajiegas, kada jie užves ir priver pildyti jos omenyje išdirbusią idėją teisybės?

Jau ir šioje šalyje susipranta čių darbininkų skaitlius sparčiai auga. Metų į metą daroma statistika štai ką parodo: sulyginus su abelnu žmonių skaitliu, matoma, kad ukininkų, kurie turi savo žemes, skaitlius sparčiai mažina-

si; neprigulmingų vertelgų, turinčių mažas krautuvėles yra pasilikę tik dešimtas procentas ir tie pats smarkiai suvaržyti; vyrai pardavėjai iš jų prašalinami ir jų vietą užima moters. O žymiausia už viską yra pasididinimas skaitliaus dirbančiųjų fabrikuose. Artinasi laikas, — tą galima tvirtinti su matematišku neklaidingumu, — kada šioji darbininkiškoji luoma bus abelnu valdonu. Jan Europoje tas yra išskaitytu faktų; dvidešimtis metų atgal James Bryce pranašavo, kad ballotu apsigin klavės proletarijatas, pabudęs ir supratęs jo galybę, panaudos tą galingą ginklą, išpildymui savo tikslo. Ir tas turi atsitikti be gvje keletos metų.

Dabar dar pasiliekti svarbus klausimas; kokis tas jų tikslas?

Šioje pasaulėje yra tarptautiška grupa (kuopa) galvočių, mislinančių, kad ant to klausimo jie gali duoti atsakymą. Jos sanariai yra skaitlingiausi Vokietijoje, paskui Prancuzijoje, žyme auga Anglijoje ir šioje šalyje. Tie žmonės yra nemilšiairdingi tyrinėtojai ir nepermaldaujami pranašai; jie yra išmieravę proletarijato ypatiską atjautimą savo sanlygų, jo protavimą, ir pastoję darbininkiškosios luomos pranašais, jie praneša, kokias bus tos luomos valia, kada ji jau kartą atsikvošės. Žinoma, kulturiškose eilėse žmonių yra gnetinai ir tokių kritikų, kurie su visokia panieka ir papeikimu kritikuoja šitos socialistų grupos nuosprendžius, vienok į tuos kritikus prisiziurėjus, matome, kad yra išauklėti įvairių pažiurų mokyklose ir patį neturi lygsvarumo. Tarpe visų tų išniekinimų ir kritikos klesti viena baisioji socializmo teisybė, be jokios abejonės. Socialistai vienatinai jaučia, kad jie žino ateitį, o iš kritikų nė vienas nedrįsta parodyti kokį kitą kelią, kuriuo žmonės galėtų išėiti iš šiandieninių blogų sąlygų.

Dar bus.

Vertė Dr. J. Ž.

Smulkmenos.

„Duok man bombą,
o ne penkrublinę“.

Andrzej Niemojowski, žinomas lenkų poetas, Legendų autorius, rašo apie pirmus atsitikimus Varšavoje šitą anekdotą:

Ant Naujo sviesto gatvės mišios. Eina vaiskas. Prie namų sienos prisiliejęs stovi suskurdęs darbininkas.

Eiva, tamista, pietų—kalbina jį vienas inteligentas.

Nuėjo.

Stalas apkrautas valgiais. Paduoda sriubos. Darbininkas užsėmė truputį, padėjo šaukštą ir žiuri liudnai priešai save.

— Kas tai, jau tamista ne valgai?

— Atpratau nuo valgio... negaliu...

— Tai, kad tamista ir vėl pasipratitum, prašau— imkit štai penkis rublius.

Darbininkui sukutėjo akys plieno blizgėjimu.

Tylėjo valandėlę, o paskui pradėjo kalbėti su kokiū tai koktumu:

— Ir kam čia tie penki rubliai? Ir kam čia da vėl prisipratit ir paskui vėl atsipratit... Kam tas auksas...

Po tų žodžių pažemines balsą tarė per pusę:

— Duok man, tamista, bombą, o ne penkrublinę...

(„Rob.“)

Nepaprasti „išpaveikslavimai“.

Vienas Amerikos lietuvių laikraštis („Keleivis“) talpina vieno lietuvių seimo delegatų paveikslėlius.

Tas gal but kitam ir naudinga, ir reikalinga, o jei ne, tai bent užganėdys tuščios garbės geismą... Vis tiek tą reikia toleruoti, nors tai yra naujas apsireiškimas... Juk žmonės da tuštesniais dalykais nekarta užsiiminėja, neturėdami ką veikt. Aristokratiškas užsiėmimas!

Pirmiausiai patalpino paveikslėlių vienos delegatės, kuri atsižymėjo, „kaipo pabovintoja publikos pirmą vakarą seimo, dainuodama su kitom draugėm... o labiausia su savo puikiom melodijom ant smuiko“.

Paveikslėlis gers, nes iš fotografijos. Tik nebuvo nufotografuota smuika. O reikėjo ir padėt šalia muzikantės. Ir atsirado koks artistas, kurs nupiešė ir padėjo ją prie pat jos valdytojos širdies. Tik negerai padėjo: širdį siekia tik nugara smuikos. Taigi ta pozicija smuikai, matyt, baisiai nepatinka, nes nabagė. kiek tik gali, kreipiasi prie savo valdytojos, teip kad jos kaklas jau beveik visai į užpakalį nusiukęs... Vargas net žiurėt, kaip ji kankinasi. Ant galo—tesikankina! Ko tokia vergė: per smertį kreipiasi prie savo valdytojos, begarbindama ją...

* * *

Antras, vieno delegato, paveikslėlis—vienui vienas: nėra smuikų, nėra kitokių vergų...

Kad ir be vergų, tai vienok delegatas pats viens dideliai atsižymėjęs, nes „parsivarė visą seimą į Chicagą ant ateinančio meto“. Daugeis tėsėsi, norėdami „partraukti seimą į savo miestą“. Bet į tą tarpą, girdi, atsistojo aprašomasis delegatas, „ir gavęs balsą iš tiesų rimtai aiškiai pasinaudojo. Jis išvarė visiem iš galvos paduotas vietas, išpaveikslavo Chicagos padėjimą teip, jog rodos užmigdė visus... ir kone visi pakėlė rankas už Chicagą“.

Na, o da iš to ir morališkas pamokinimas: „ant susirinkimų visokių nereik tankiai balsas imti, bet kaip gauni, tai suvartok teip, kaip“... tas, kurs „užmigdė“ seimą ėmė ir „parsivarė“ jį į Chicagą ir ne tik dabar, bet ir „ant ateinančio meto“ (t. y. laiko)...

Bomas.

Isz visur.

Meksikoje buvo plyšimas debesio, teip kad visą Guanajuato miestą užliejo ant 20 pėdų augščio. Andra ištiko ir kitas apygardes.

Buenos Aires, Pietinėje Amerikoje, 9 liepos buvo apvaikščiota šventė atminimui dienos išsiliuosavimo, įgijimo nepriklausomybės. Visi namai buvo puikiai papučti. Vakare buvo laidžiojamos visokios pramantytos ugnys.

Armėnų Social Demokratų partija išleido atsišaukimus į visos pasaulės darbininkus, kur nurodo, kaip valdžia, nesiganėdijama prispaudimu Armėnų, kurių vadovai sukimšti kalėjimuose, arba nužudyti susirėmimuose su policija, dabar užleido gaujas dykų totorių, kurie pavertė šalį į mares ugnies ir kraujo. Valdžia atidarė rubežius Persijos, iš kur bandos žiaurių fanatikų užpliaupė kraštą, o valdžia ne tik juos nestabdo, bet visokiais būdais kursto ir šelpia.

„Pos. Ztg.“ paduoda žinią iš Amerikos apie negirdėtą iki šiol Tadeušo Koščiuškos turto palikimą. Tas turtas—tai esą žemės plotas, ant kurio stovi dabar Chicaga, o vertė apie 100 milijonų dol. Iš Gniezno 3 šeimos iš Koščiuškos giminių, esą atsišaukusios dėlei to palikimo į Suvien. Valstijų valdžią. Tas turtas, mena, esą, tai Amerikos dovana Koščiuškai, už jo prisidėjimą kovoje už jos nepriklausomybę.

Lenkiški laikraščiai nelabai tam tiki; vieni spėja, kad tai Amerikos reporterių išmislas, kiti meta bėdą ant vokiečių.

Gali but, kad tik praezina lenkus (ypač amerikiečius), už jų nemieruotą besigyrimą su Koščiuška. Na, o jei bus teisybė, tai jie... da labiau juoju girsis.

Didelė nalaimė atsitiko velšių kasykloj Wattstowne. Eksplojavojo gazas, kuris sudegino žmones ir sugriovė ižėjimą. Palaidota kasykloj 120 žmonių. Gelbėjimas žmonių buvo labai apsunkintas tuom, kad bėda prieiti dėl stokos oro ir puolančios žemės.

Netoli Kalkutos, Indijoje, žuklijai pagavo labai seną žuvį, storio 7½ pėdės aplinkui ir sunkumo 460 svarų. Iš linijų, paženklinančių kasmetinį priaugimą žvynų, žuklijai apskaito, kad ji turi 500-600 metų.—Jau sykį butent 1768 m. buvo pagauta Indijos pakrantėse žuvis tos pačios veislės (juos lynų) sverianti 800 svarų.

And. Perko, tyrinėtojas požeminių lindynių, atrado ypatingą lindynę netoli Tryesto, gražiausią ir didžiausią tarpe iki šiol žinomų. Puikus josios stalaktitai, kokių retai kur yra; išilgai per vidurį bėga požeminė upė. Du status, įėjimai, gilumo iki 35 ir 22 metrų, veda į vidurį lindynės. Atrasta daugybė spangų gyvuliukų ir žuvių, tarp kurių yra da ir nežinomos veislės. Vienam daikyte, atžėrus griu vėsius, rądo liekanas priešpatapinių gyvulių. Daugybė karidorių tęsiasi per kelis kilometrus.

Didelis EXCURSION

Piknikas!

Susivienėjusių draugysčių Sv. Mykolo ir Lietuvos Sūnų, Wilkes-Barre, Pa. ant HARVEYS LAKE, penedėlyje, 7 d. Rugpjūčio 1905 m. Treinas išeis iš Wilkes-Barre's nuo 1. V. dypo 8:00 valandą ryte, o kitas išeis 10:00 val. prieš piet. Nuo Dorranceton treinas išeis 8:15, o kitas 10:15. Iš Luzernes treinas išeis 8:20, o kitas 10:20.

Tikietai į ten ir atgal dėl suaugusių 50c., dėl vaikų 35c.

Muzika lietuviška grajis visiems patinkamus šokius. Užkviečiam visus lietuvius ir lietuvaites, kaip vietinius teip ir iš visos apilinkės pasilinksminti. KOMITETAS.

Lietuviu tauta

senoveje ir sziadien.

Parašė J. Sliupas, M. D.

ANTRAS TOMAS.

(Tąsa.)

(Kotzebue). Grobis visados buvo pirmutiniu pagundymu, o abazinės česnys — priimnesnės už klioštorinius badavimus! Todėl kryžievių poetas Suchenwirth dainuoja:

Was in tet we, daz tet uns wol!	(Kas jiems skauda, tas mums miela!
Das lant waz leute und gutes vol;	Šalis buvo žmoninga ir turtų pilna;
Da mit so het wir unsern lust	todėl turėjome džiaugsmą,
Den christen gwin, den haiden flust,	krikščionim pilną, pagonam skriaudą,
Als man noch legt auf chrieges wag;	kada karėms būvome atsivadę;
Die zeit waz lustig und der tag!	laikas ėjo linksmai ir dienos!

Tokios dievo karės, kruvini arzeliavimais su Lietuviais, traukėsi toliaus, kada 1304 m. nuo Rheino upės pribuvo gaujos kryžininkų; 1305 m. Gartinai laimingai atmušė kryžievių antpuolimą; 1307 m. kryžininkai, lekuojanti pagonų kraujo, po vada ercožo Bavarijos, įėmę ėsą Veliuoną; 1308 m. 5.000 raitų Žemaičių po vada Mansto ir Sudargo pustyjo Samiją per 6 savaites; 1311 m. Vytenis pustyjo Samiją ir Natangiją; vokiečiams atsidurus pas Gartiną, 1312 m. Vytenis nuėgė Varmiją, teip gi nudegino Heilsbergą, ir tarp suiminių varėsi namon 1.400 merginų. Bartinijoje padalino grobį; sidabrinę monstranciją Vytenis sviedė po kojų, apspjaudė, sugantiems krikščionims sakydamas: ana—va jusų silpnas dievas! Tačians veikiai kryžieviai ties Voplaukiu apsiautė Lietuvius, didumą jų išpjovė, ir pats Vytenis vos—ne—vos pasmuko iš jų nagų, pats sužeistas tapė. Suimtos mergos gelbėjo kovoje pagriebusios ginklus nuo užmuštųjų. Zokonas iš dėkingumo už pergale įsteigė Toruniuje mergų klioštorų ir gausiai jį apdovanojo. 1314 m. H. v. Plotzkė pustyjo Medininkų pavieta, ir griovėsi į pylį Sik-dytę ar Surdytę, bet netekęs daug garsių kareivių ir vadų, turėjo traukti atgal; rods šalį nupustyjo ugaim ir kardu. — 1313 m. kryžieviai pastatė pylį Christmemel ir su didele iškilme kunigai į naują bažnyčią įgabė skrynę relikvijų. Lietuviai stebėjosi, pirmu kartu pamatę stant per Niamuną tiltą iš laivų. Vėtros gi sunaikino Elbingos laivus, kurie vežė maistą ir medegą dėl budavonių. Pastarų Vytenio darbu buvo apgulimas Christmemelio 1315 m. — Lietuviai šturmo vojo Christmemelį su dviem didelėm karės mašinom, apsiautę pylį iš visų pusių pripildė grabes, neveizint į kruvų kruvas vilyčių, su degančiais daigtais, tur—but norėdami padegti vidų pylies, paputus patamačeniū vėjui; bet po 17 dienų atsitraukė, kada pajuto visą kryžievių galybę ateinant ant atkirtimo.

Zokone mainikaujanties hochmeisteriams, karė su Lietuviais pasiliko, kokia buvusi. Įnirtimas besiteriojančių partijų pamā nais išvėmė per rubėzių guijas razbaininkų ir galvatrukėčių. Visur—grobimas, grįžimas su krykštavimais, kartais per besivejantį neprieteliū paverstas į bėgštą ar pergale,—tai yra istorija anų kelionių, patenkančių keletą dienų ar savaitių. Praloša Lietuvių, anot Kotzebue, buvo tik tuomlaikinė, o Prusų patėnkanti: Lietuviai kaipo medinčiai ir zvejai labiaus negu zemdirbiai, bėgdami į pylis ar gires, gelbėjo gyvastį, ir

veikiai atsistatinėjo savo grinteles. Prusai gi, priversti remtiesi ant zemdarbystos, su namais ir daržinėmis, dingusiomis liepsnose, neteko savo vilčių, ir tik per daug metų tegalėjo atitaisyti, ką Lietuviai nupustyjo bėgyje savaitių ar mėnesių. Nusiminę, be drąsos jie stropiai naikino pėdsakus audros, kuri kasdien keršyjo pasiantrinti. Bet ėion Kotzebue užmiršta, kad dėl kryžievių gelbėjimo dabar visą Europa rinko pinigų; o kas gelbėjo Lietuviams? Lietuva, pati viena, turėjo savo krutinę statyti prieš visą krikščionišką Europos šaldriją!

Hochmeisteris Zygfrydas v. Feuchtvangen Prusijoje su kapitūla ir didžiunija, 1310 m., išleido įstatymus dėl luomų — privilejuotų, zokono, didžiunų ir ukėšų miestuose. Kokios tiesos buvo burams skirtos, beje pavergtiems Prusams, įtėmyti galime nors iš keletos įstatymų, ir teip: trečias uždraudžia vokiečiams su savo šeimyna šnekėti lietuviškai net šliubų neduodavo Prusams, jeigu jie nemokėjo vokiškai; ketvirtas — uždraudžia vokiškuose miestuose, prymiesčiuose ir kaimuose Prusus prileisti prie magistratūros arba kokių nors urėdų; šeštas gi — pavelyja ponui, kad pabėgusiam kalpui, kur aną nesurastų, su yla ausį pervertų, ir teip jį, kaip šunį už virvės, namon vestusi. Tokios tai dvasės buvo tie katalikų įstatymai! Idant Lietuviai tuos įstatymus geriaus pažintų, mėš ėion padarysime trumpą ištrauką iš veikalo Kotzebues:

„Žydai, kerėtojai ir vaidylučiai, kaipo lygiai pavojingi, turi trauktis iš šalies!“ „Bažnyčia, spaviedė ir vokiškoji kalba turi antmestos buti prusiškiems šeimynykščiams!“ „Niekas neturi girė iškirsti, idant malkas parduoti, jei bent jis norėtų žemę išdirbti“. „Kožnas turi tiesą savo vaidus pavesti tarpininkų sudui“. „Bylose, kur abi pusė prisisinlo ant prisiegos, skundėjui turi tekti pirmystė“. „Našlių ir našlaičių globėjai, po pragaiščia savo garbės, turi duoti ištisą surašą jiems pavestų lobių“.

Kiti įstatymai buvo policėjiški, palytinti: metinę algą tarnų, apsiėjimā su jais, šventimā nedėldienių ir švenčių, čėsnis, tiesas pirm pirkimo, aludarius ir tt. Pataikunai, elgėtos neturi bati apkenčiami — nž bau lpinigius reikia ginklus pirkti — kasmet rubėzius apžiūrėti—loša kobais iš pinigų už trausta—nedėldieniais šventėniais jok os pirklybos nedaryti — jokių dazytų audinių neparduoti — joks daržininkas netur laikytis daugiau kaip dvejatą arklių. Tėmytinās įstatymas: „Su situokimams tarnų nereikia daryti tramdymų, apart rugpjutyje šienapjutyje, vienkart vynvuoges ir skinant apvynių spurgas“.

„Niekam nevale pustą žemę apdirbinėti be pavelenės savininko; niekas neturi globti pabėgusius burus ar šeimyninkus; niekas neturi savo skolininko ašvieniū užstatinėti; kožnas remeslininkas turi ant savo išdirbinio prispauti tulą ženklą. Kožnas šaltyšius turi rinkti klebono dešimtinę, turėti 4 ubus žemės, už tai erzilą ir pakinkt is laikyti dėl tarnystos zokono, ant savo maisto keliauti pas ponus, vis tai po praloša valuybės ir urėdo. — Nuo 3 mėnesių iki 3 metų, pasiuntiniai vyskupų turi visur rasti pagalbėjimā“. Iš tų įstatymų matome, kas pirma Prusuose valė ar nevalė buvo.

„Jokis Prusas neturi buti renkamas ant vyriausybės urėdų!“ „Nė vienas Prusas neturi ukėsiškā maistą turėti, vien tik atiduoti zemdarbystai!“ Teip tai Prusai buvo prislėgti ant savo žemės! nežiurint į jų krikštą, ir į popiezių išsitarimus, ne antkruti ant perkrikštų neapkečiamų našų!

„Pabėgusį berną ponas gali su vinia prikalti per vieną ausį. Tačiau per savo poną be priežasties pavarytas bernas (tur-but ligonis ar senis) negalėjo daugiau nieko reikalauti, kaip rasi savo neužmokėtą algą“. O tos nelikus, kas jį gynė nuo bado mirties?

Tie įstatymai turėjo 3-syk viešai perskatomi būti, ir Prūsams 3-syk per metus primenama buvo jų nevalė! Ar dyvas, jeigu nelaimingi žmonės dabar mėgino į taurę svečiams nuodų įpilti? Iš to kilo įstatymas: kas į svečią užgeria pilną taurę, turi girkštelti nuo antrosios, kurią paduoda svečiui, po gresme mirties“. Biedna tauta, kuri savo dorybes svetmylystos turėjo pamainyti ant piktadarystos!

Nors kiltiems avanturninkams atviros buvo durys į zokono lobius ir urėdus, tačiau pralošos kovose atsiliepti turėjo—nes hochmeisteris buvo priverstas 1312m. 61 paprastų vokiečių apvilkti baltąje skraiste, dėl trukumo įgultinės zokono pylise.

„Zygfyrdas v. Feuchtwangen mirė. Naminiai vaidai pakėlė jį ant hochmeisterių sosto, gudrumas užlaikė jį ant jo. Zokonui rasi jo atmintis galėjo pasilikti verta. Nes jis perkėlė sėdėnę, o su ja drutumą valdžios į Prusus; įgyjo žemes, vis tiek kaip; užlaikė, padaugino zokono guodą, vistiek kokiu būdu. Susiediškos viešpatystės nekeitė, paniekino jį, nes jis buvo jas apgavęs; pavaldiniai negalėjo jį laiminti, nes jis buvo juos iš-iurbęs; Prūsai turėjo jį prakeikti, nes jis buvo anus nužeminęs iki vergučių“.

Visatūnai viešpatavo nerėdas toje gadynėje. Prie to prisidėjo dar rytų plėga—pavietrė, kuri paplatino baimę ir fanatizmą tarp gyventojų ne tik mūsų šalies, bet ir Vokietijoje. „Deginimai žydų visuose miestuose palei Rheiną“, sako senas chronikos rašytojas, „įvyko, kadangi buvo įtikima, jog žydai užnešė tą pestilenciją“. „Broliai rykštė“ vaikščiojo miestas nuo miesto, apsiginklavę su rykštėmis ir botagais, ir plakė savę akyvaizdoje visuomenės. Visur krikščionys laukė pabai gos svieto!... Apšvieta ir pirklyba susicentravo miestuose, kur giidijos įsikūrė dėl apgynimo gyvasties ir turto. Palengva bagotesniejie giidijų sąnariai pastojo aristokratais, ir nepriiminėjo į savo tarpą biednesnių remeslininkų, iš ko kilo keletas „rankdarbių kompanijų“. Prasidėjo imtynės tarp senų ir naujų giidijų. Dešimtis sąnarių darbininkiškos giidijos tapo sudeginti Magdeburge 1301 m., ir po vainos tarp audėjų kompanijos bei oligarchijos Koelne, 1371 m., 33 susidrauginę audėjai tapo nugaluoti ir į 2.000 jų vrikų bei moserių išbanitysi. Tokios buitys aiškiai liudyja draugijos linkmę ant dalinimūsi į kastas arba luomas.

Šventapelkio broliai buvo tuomi tarp vokiečių zokoną visaip apdovanoję: Samboras buvo atidavęs salą Bern, šalį Mėvę arba Vanzekę, su daugeliu lobių Vratislavas ir Ratiboras dovanojo savo paveldimus, patys apsilikdami baltas zokono skraistes! Sunus Šventapelkio tapo suarzinti valdybų dėlei: Vratislavas padavė Gedaną markgroviui Brandenburgijos; Mestvinas prašė jo, kad pripažintų paveldimą jo šalių dėl mylimos pačios ir broleivaikių! Vratislavui mirus, Mestvinas, neįstengdamas prašalinti Brandenburgijos margrovą, pasikvietė į pagelbą Boleslavą, Kališiaus kunigaikštį, ir užėmė Gedaną. Galiausiai Mestvinas 1283 m. susitaikė su zokonu ir veikiškai duosnesnis jam pastojo už savo pranokėjus; ciesorius-

gi Rudolphas patvirtino jo donacijas. Ko zokonas šiaip neįgyjo, tą jis pirkė už pinigus, o popiežius ubagavo dėl jo po visą Europą! Vyskupas Vladislavas atsizadėjo savų tiesų naujose zokono valdynėse, ir čion veikia gintuvė Mėvė ant kairiojo Vistulos kranto išdygo dėl jų apgynimo!

Mozurų kunigaikštis Boleslavas slapta susiderino su Vyteniu, pavesdamas jamjam Visnos pylį, kurią rodo Meinhardas išardė, bet Lietuviai vėl ją atstatydino, kada Natangai ir Samiai pakėlė maistą įmė Bartenšteino pylį ir vokiečius aplinkėse naikino. Vadu savo Samiškiei apsirinko Naudiką, nuo kurio tėvo zokonas buvo atėmęs lobius ir valnybę; bet tasai nenauda ir bailys, nuejė į Karaliaučių, išdavė savo brolius ir už tokį „viernumą“ gavo tėvo urėdus ir lobius atgal! Tose imtynėse krito, po vada Galino, keturi tikri žmogžudos—Teufel, Stobemehl, Kudas ir Nakaimis, užtikti girioje, kada grįžo iš plėsimų. Kaporių (Kopern) šile, netolymais Karaliaučiaus, zokonas pastatydinęs augštą paminklą, ant viršunės kurio buvo keturios barzdotos, šelmuotos galvos, — tai „keturių brolių statuva“(Vier Bruder Saeule)! Navatna, kad žmogžudas zokonas pagarbino net statuva!

Istorija rodo pamini ir gerus darbus kryžievių,—beje supylimą damų nuo pustyjimų Elbingos, Nogatos ir Vistulos, per ką šalis didžiojo ir mažojo Verderio—seniaus lieknai su penketu vargingų kaimų—dabar pastojo vaisingiausiaji Prūsuse. Tai buvo darbas Meinhardo v. Queifurt, kurs burus apgyvendino ant naujos žemės. Nuo Pamarių erco Visimiro Elbinga tuomet įgyjo maito valnybę.

Daug prisklausę apie vokiečių zokono darbus, dabar pažiūrėkime į naminį gyvenimą tos brolijos. Tegul už mus šneka jų istorikas Kotzebue:

„Yra žinoma, kaip retai anuose laikuose dangškoji dukte—religija Europoje apsireiškė; mažiausiai ji galėjo bendrauti su žiauria gauja, kuri po jos skydu tik kraują pralieti tenorėjo; todėl—ją pamėgdziodamas—jos vietą įmė peklos kudikis—prietaringumas, ir iš kraujo maudynių kruvinius begrįžtančius ritterius apkabino savo šaltu polypo glėbiu. Tai turėjo didelės pakutos malšinti mištantį dievą, tai navatni čystatos baudimai atrodyti visišką išsizadėjimą žmonijos. Nekurie be paliovos dėvėjo ant nuogo kuno šarvus ar sunkius retėzius.

„Brolis Bertholdas, naujas Xenokratas, neišsitikėdamas savam pašaukimui ant čystatos, miegojo visą metą nuogas šalymais gražiausios nuogos mergos, be skriaudos josios nekaltumo, kaip ji pati prisiegavo, nežiurint į ano neaptariamą vyriškumą. Todėl chronika vadina jį drutesniu už Simsoną, pamaldesniu už Dovydą, išmintingesniu už Salamoną. Gal—but jis turėjo dėkavoti, kaip tulas dorunas, už šitą nepavydėtiną garbę vangiam savo kraujui.

„Brolis Hermanas Sarrazin, kurio dievobaimingumas yra labai giriamas, buvo pasirinkęs šventąją mergę už savo širdies damą, ir nieko neatsakė, kas jos vardan buvo nuo jo prašoma. Balsas jos žmoniškumo jam nebuvo žinomas. Vienog kartą jis ištraukė kardą, idant paimtą ritterį be pagailos nukirsti, kam jis negalėjo užsimokėti atsipirkimo pinigų. Iš netyčių suiminsys vaitodamas ištare: Ak! Marijos dėlei pasigailek manęs!—Tatai išgelbėjo jam gyvastį ir valnybę.

(Toliaus bus.)

